

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

45. An incidant in censura[m] Bullæ Cœnæ deferentes infidelibus
pecunias, merces, & victualia, etiam belli tempore? Et an nuntius deferens
Infidelibus literas, scie[n]s continere revelationem secreti ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

ex naufragio sequatur: & contra evenit in secundo casu, cum illa bona fidelibus pereant, cō quod sunt apud Christianos quoad custodiam cum obligatione reddendi.

8. Notandum est etiam hic obiter primò quòd etiam si imminente tempestate, naufragique periculo bona in mare jactentur, eaque ibi jactata, vel in navi posita subripias, ab hac excommunicatione immunis sis; quia non verificatur, te bona illa subripere à naufragio passis, sed à passis naufragij periculum; quod diversum est. Ita tenet Palaus *ubi supra* num. 6. & alij penes ipsum.

9. Notandum secundò, supradicta non procedere, quando subripiuntur bona ex cymba in flumine percepta, quia ut ex Hugolino observat Soula, *disp. 37. n. 3.* Summus Pontifex solum loquitur de naufragio, quod fit in mari, neque ideò de fluviali mentionem non fecit, quia minus est, sed quia de eo legem sancire nolu; nec illa, cum sit poenalis extendenda est. Si tamen ex naufragio maritimo aliquid accessu maris ingreditur flumen, & in ripa illius inveniatur, idem de eo erit judicium, ac de aliis rebus in littore ex naufragio maris inventis.

10. Notandum tertio, quòd si bona naufragantium accipias animo quærendi Dominum, illique reddendi, & interim rebus acceptis utaris, quin impotens reddaris ad satisfaciendum vero Domino comparenti, nullam excommunicationem incurris, quia illa non est subreptio, sed iusta, & licita acceptio. Quòd si postmodum voluntatem mutas: nolique verum Dominum quætero, illique bona restituere, cum possis, incidis ad minus in excommunicationem latam in *cap. excommunicationis, de Raptorib.* ut notat Bonacina *tom. 3. disp. 1. g. 5. punct. 4. n. 5.* quia verè subripis bona naufragantium, neque ea restituas, cum possis. Quinimò existimo te excommunicatione bullæ inodari; quia ab eo puncto, quo voluntatem restituendi mutas, acceptio illorum bonorum injusta esse censetur: acceptio autem injusta, subreptio est; cui Bulla excommunicationem imponit. Ergo. Et ita docet Palaus *citato loco, num. 2.*

11. Et tandem notandum quartò quòd quando bona fidelium ab infidelibus sunt capta, licet in iustè, non manet excommunicatus qui illa ex naufragio subripit: quando verò fideles bona rapiunt ab infidelibus, qui subripit ea ex naufragio fidelium excommunicatur. Probatur prima pars; quia bona, licet quoad dominium sint Christianorum, quoad usum, & possessionem sunt apud infideles: ergo non censentur bona naufragantium Christianorum, sed infidelium, de quorum bonorum subreptione Censura non loquitur. Secunda pars eadem ratione ostenditur; nam cum possessio, & usus bonorum infidelium in hoc casu apud fideles inveniatur, ab illis immediate subripitur censetur. Ita Soula *disp. 35. n. 5.* Et hæc sufficiat annotasse ad ornatum dicti Canonis Bullæ Cænæ, ut magis practicabilia.

RESOL XLV.

An incidant in censuram Bullæ Cænæ deferentes infidelibus pecunias, merces, & victualia, etiam belli tempore? Et an nuntius deferens infidelibus litteras, sciens continere revelationem secreti Reipublice Christiane incorrat censuram Bullæ Cænæ?

Et quid est dicendum, si aliquis revelet secretum Reipublice Christiane alicui fidei, qui creditur revelaturus infidelibus, an iste incurrat censuram Bullæ Cænæ? Et an vendentes arma infidelibus, in terris tamen Christianorum incidant in censuram dictæ Bullæ?

Idem est, si vendant, iis quos certo sciunt ea ad infideles esse missuros.

Quod idem dicendum erit de commutantibus arma pro armis, ut enses pro hastis, &c. Et an deferens prohibita, quando aliter captivi redimi non possunt, excusetur a prædicta censura? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Refol. 16.

§. 1. **A**D hoc dubium respondet Soula in *Bull. Cænæ, cap. 8. n. 5.* & sic ait: [Tollet, docet, non comprehendi in hac clausula, qui merces, victualia, ac similia, etiam belli tempore, ad fidei inimicos deferunt: quamvis excommunicentur in iure. Probat ex verbis sequentibus, scilicet: *Quibus Christianos, & Catholicos impugnant.* Quæ verba cum præcedentibus coniunguntur; meritis autem, & victualibus nullus impugnatur. Placet tamen cum Caiet. in *sum. verb. Excommunicatio, c. 20. & Suar. n. 56.* si huiusmodi victualia, vestes, & quæcumque merces tali tempore, & opportunitate deferantur, ut moraliter censeri possint instrumenta, & auxilium ad bellum gerendum, excommunicari ea deferentes. Ita Soula. Cum Toletio consentit Sayr. de *cens. lib. 3. cap. 1. n. 12.* & alij. Cum Suar. verò Bonac. *tom. 3. disp. 1. g. 8. punct. 2. n. 4.*

2. Sed novissimè opinioni negativæ Toleti adheret Caltrus Palaus *tom. 6. disp. 3. punct. 8. n. 7.* [Tum, quia non est certum in hac excommunicatione comprehendendi auxilantes, consulentes, aut faventes quomodolibet infidelibus, & hæreticis in damnum Catholicæ Religionis, sed necessariò requiri, ut auxilium sit in monitione de statu Christianæ Reipublice; quia de his fuit sermo prius factus, & relativum, *illis, & ad id*, quod ad immediatè præcedentia refertur, id denotat. Præterquam quòd, non de auxilio, consilio, vel favore Turcis, aliisque Christianæ Religionis inimicis videtur intelligendum, sed de auxilio præstito ipsis Catholicis, ut certiores faciant Turcas de statu Reipublice Christianæ, ita ut sensus sit: *Excommunicamus illos, qui per se, vel alios, de rebus statum Reipublice Christiane concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum, ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, necnon Hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt illisque, scilicet, faventibus Hæreticis, ad id, hoc est, ad prædictum effectum movendi Hæreticos, auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstant.*] Hæc Palaus.

3. Ego verò utramque sententiam probabilem esse puto; sed veriore secundam existimo: quia in his rebus, auxilium, & favor quomodolibet præstatur nostræ Religionis hostibus. Nullum enim auxilium bello aptius est, quàm pecuniarum, mercium, & victualium. At in prædicta clausula videntur excommunicari omnes auxilium, consilium, vel favorem inimicis nostræ Religionis præstantes. Ergo.

4. Sed hic obiter quæro primò: An nuntius deferens infidelibus litteras, sciens continere revelationem secreti Reip. Christianæ, incurrat censuram Bullæ? Affirmat Soula, *ubi sup. disp. 50. n. 4.* Quia, ait ipse, qui applicat ignem, moraliter loquendo, verè dicitur comburere: ergo, qui deferat epistolas, vel alterius dictum denuntiat, verè moraliter eos certiores facere censetur.

5. Sed Palaus *ubi sup.* docet, quòd alij non improbabiler contrarium asserunt; quia revelatio, cum sit quædam manifestatio, & loquutio, nullatenus præstatur à tabellario litteras sigillatas deferente; non enim ipse revelat, sed revelationem deferat. Applicans autem ignem dicitur comburere: quia ignis solum physicè, non moraliter combustionem præstat: at litteras mittens, & physicè, & moraliter secretum revelat; eaque de causa deferens revelationem ab hac denominatione revelantis excusari potest. Verum opinionem Soula tenet Suarez de *cens. disp. 2. m. 58.* Hugol. Duard. & alij.

Sup hoc fac
fra in ref.
49 §. ult. &
Sed lege eam
à principio,
& in rom. 9.
tr. 13. ref. 8.
& c. d. post
medium, ver.
Nota etiam.

6. At, quid dicendum, si aliquis revelet secretum Christianæ Reipublicæ alicui fidei, qui creditur revelaturus infidelibus; inquam, iste talis incurrat in censuram Bullæ? Affirmat Bonac. *tom. 3. disput. 1. q. 8. punct. 1. n. 4.* & alij penes ipsum. At negativæ sententiæ adhaeret Suar. & Palaus, *ubi sup.* quia in clausula Bullæ solum puniuntur revelantes per se, vel per alios, statum Christianæ Reip. infidelibus. At fidelibus revelans nequaquam dici potest infidelibus per se, vel per alios revelare, cum ipsi fideles revelantes nomine proprio revelent, non autem nomine prioris revelantis, qui nunquam ipsis revelationem demandavit.

7. Quæro secundo: Vtrum vendentes arma infidelibus, in terris tamen Christianorum, incidant in censuram Bullæ? Negativa pars suadetur quia, cum censura hæc sit poenalis, non debent verba illius extendi, sed interpretanda sunt juxta propriam significationem. Quia igitur vendere non est deferre, & Summus Pontifex de deferentibus loquitur, ad vendentes extendenda non erit censura. Et ita tenet Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 2. §. 7.* Tolet. Navarr. & alij, quos citat. Cast. Pal. *loc. cit. n. 11.* qui tamen postea cum Hugol. Duaro, & Bonac. contrariam sententiam tenet: quia Bulla non requirit, ut arma transferantur ad terras infidelium, cum translationem ad infideles nullo superaddito prohibuerit: at ea translatio ad infideles est facta. Neque obest, quod ipsi ibidem non possint Christianos oppugnare: satis enim est, quod possint in terras infidelium transferri. Præterquam quod solum per accidens ab impugnatione Christianorum ibidem impediuntur, scilicet, ob protectionem, & potentiam Christiani Principis; per se autem, & ex concessione armorum illis facta optime possunt ibidem oppugnare Christianos. Nulla ergo causa est, ob quam hac censura ea venditio non afficiatur.

8. Itaque ego fateor quidem, non manere excommunicatos vendentes prohibita, ex vi particular, *Deferentes*: nihilominus, quatenus vendendo favorem præstant infidelibus contra Christianos, non est, quare ab hac censura excusentur: & idem est, si illis vendant, quos certo sciunt ea ad infideles esse missuros, sive ipsi infideles ad Christianorum civitates veniant, sive in ipsis pacifice vivant, nisi forte eos parvitas materiæ excuset, ut si hastam unam, vel equum vendant. Quod idem dicendum erit de commutantibus arma pro armis, ut enses pro hastis, sicut docet Sayr. *lib. 3. de cens. cap. 1. n. 27.* quidquid in contrarium dicat Sylv. *verb. Excommunicatio. 7. num. 64.* qui tenet, ob has commutationes censuram hujus Canonis incurere. Cujus sententia erit vera, si commutatio talis fuerit, ut infideles notabiliter melius Christianos impugnent; alias res est parvi momenti, propter quam censura non fertur.

9. Et tandem pro coronide hujus Resolutionis videtur excusari ab hac censura deferens prohibita, quando aliter captivi redimi non possunt: quam sententiam sequitur Hugol. *verb. Oclavò.* Quod Sylvester intelligit, quando hoc fit tempore pacis, non verò si fiat tempore belli. Quæ tamen sententia non placet Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 24.* sed existimat, deferentes in hoc casu manere excommunicatos, tam in terminis hujus Bullæ, quam in terminis juris antiqui. Prior sententia est magis pia, & idcirco in eam inclinandum existimo, dummodò gravius detrimentum ex prædictorum delatione Christianæ Reip. non sequatur, quam sit ex captivorum redemptione utilitas: hoc enim de benignitate Pontificis præsumendum est. Et hæc omnia docet Soufa *loc. cit. disp. 5. n. 6.*

RESOL. XLVI.

An licitum sit deferre arma infidelibus, si pecunia re-

portata sit. *Christiane utilior?* Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Refol. 15.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Regin. *tom. 1. lib. 9. sup. cap. 13. n. 301.* putat enim probabile non incidere in censuram Bullæ Cœnæ, qui arma deferunt infidelibus majori cum utilitate Christianæ Reip. quam damno, ut si pecunia reportata pro armis sit & Christianis utilior, quam arma sunt noxia.

2. Verum Hurtad. de Mendoza *in 2. 2. disp. 76. sect. 3.* negativæ sententiæ adhaeret. Putat enim negativam sententiam viam sternere ad perpetuam abolitionem hujus legis, censent enim singuli mercaturam suam utiliore esse Christianis, nec esset ulla mercatoris compescendi ratio, essetque fidelibus scandalo. Quapropter si qua Respublica id de suis mercatoribus censeret, consulere teneretur Summus Pontifex, ut veritate sincerè perspecta provideret, ne, & cessaret scandalum, nec deesset ratio compescendi violatores. Nec enim cuivis fas est tam publica & diuturna uti Epixeia, quando tam facile potest legislatori adiri, quod factum esse à Genuensibus, & Venetis credendum est. Respublicæ enim tam Catholicæ & Romanæ Sedi obedientes non erant effecturæ, ut malo exemplo suspicionem parent contumacia.

RESOL. XLVII.

An deferre arma hæreticis, & instrumenta bellica sit prohibitum ex Bulla Cœnæ? Et quid, si hæretici sint publicè denunciati? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Refol. 14.

§. 1. **P**etrus Lorca *in 2. 2. disp. 5. n. 7.* affirmativam sententiam docet, putat enim appellatione hostium nominis Christiani, includi etiam hæreticos, quia omnes illi sunt absolute infideles, & inimici Christiani nominis.

2. Sed mihi magis placet contraria sententia, quam tuetur Hurtadus de Mendoza *in 2. 2. disp. 76. sect. 3. §. 83.* quia hæretici nomen Christi non odierunt, sed amant: quamvis enim doctrinam Christianam ex parte depravent, Christiano tamen nomine gloriantur. Turcæ autem ipsi nomini Christiano sunt infensi. Vide, & hæretici commune nobilium bellum Turcis indicunt, ut hostibus nominis, quod ipsi hæretici colunt, Moveor secundo, quia Bulla in Cœna Domini nihil juvat infideles, in quorum odium exardent antiqua jura, sed eis faveret, si per hostes Christianorum intelligerentur hæretici. Ergo. Probo minorem, quia ex jure antiquo nulli publico hosti nominis Christiani possunt arma deferre, quamvis non sit publicè denunciatus hostis à Romana Sede, ut nunc non possunt. At ex Bulla Cœnæ solis hæreticis publicè denunciatis à Romana Sede interduntur arma. Ergo, Bulla favisset infidelibus. Cum ergo Bulla aliquid novum præcepit contra hanc infidelium speciem, illud fuit in ejus odium, & non in favorem. Signum ergo est eos nunc de novo comprehendere.

RESOL. XLVIII.

An qui narrat consilia, v. g. Regis Catholici nostri alicui Turcarum proditori, incidat in censuram Bullæ Cœnæ? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Ref. 13.

§. 1. **N**egativè respondet Suarez *in 3. part. tom. 5. disp. 21. sect. 2. n. 58.* quia id non exprimitur in